

FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I STOCKHOLM
 Allmänna avdelningen

DOM
 2011-05-04
 Meddelad i
 Stockholm

Mål nr
 5711-11
 Enhet 12

SÖKANDE

BTH Bygg Aktiebolag, 556447-6140
 Lundagatan 16
 171 63 Solna

Ombud: Advokat Liselott Fröstad och jur. kand. Håkan Andersson
 Andersson Gustafsson Advokatbyrå KB
 Box 3124
 103 62 Stockholm

KONKURRENSVERKET	
2011-05-05	
Avd	
Dnr	
Doss	Aktbil

MOTPART

Aktiebolaget Familjebostäder, 556035-0067
 Box 92100
 120 07 Stockholm

SAKEN

Överprövning enligt lagen (2007:1091) om offentlig upphandling, LOU

DOMSLUT

Förvaltningsrätten bifaller delvis BTH Bygg Aktiebolags ansökan om överprövning och förordnar att upphandlingen inte får avslutas förrän rättelse har skett på så sätt att ny anbudsutvärdering genomförs utan beaktande av anbudet från Kungsfiskaren Bygg och Fastighet Aktiebolag. I övrigt avslås ansökan.

Dok.Id 118275

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
115 76 Stockholm	Tegeluddsvägen 1	08-561 680 00	08-561 680 01	måndag – fredag 09:00-15:00
		E-post: forvaltningsrattenistockholm@dom.se		

BAKGRUND OCH YRKANDEN M.M.

Aktiebolaget Familjebostäder ("Familjebostäder") genomför en upphandling av ombyggnad inom Kv. Oxnö 1 (FB objekt nr 5500). Upphandlingen genomförs som ett öppet förfarande. Upphandlingen påbörjades genom annonsering den 23 december 2010 och sista dagen att inkomma med anbud var den 1 februari 2011. Vid sista anbudsdatum hade sju anbud inkommit. Den leverantör som kom på första plats i utvärderingen återkallade sitt anbud, varpå Familjebostäder genom tilldelningsbeslut den 8 mars 2011 antog Kungsfiskaren Bygg och Fastighet Aktiefbolag ("Kungsfiskaren") som entreprenör.

BTH Bygg Aktiefbolag ("BTH Bygg") ansöker hos förvaltningsrätten om överprövning enligt LOU och yrkar att upphandlingen inte får avslutas innan rättelse vidtagits genom en ny anbudsutvärdering vid vilken Kungsfiskaren och Skanska Sverige AB:s ("Skanska") anbud inte ska utvärderas. Till stöd för sin talan anför BTH Bygg i huvudsak följande.

Av Familjebostäders redovisning av hur utvärderingen utfallit kan utläsas att samtliga anbud bedömts vara kvalificerade, att Titania Bygg & VVS AB:s anbud utvärderats med lägsta pris och därefter i rangordningen är Kungsfiskaren, Skanska och BTH Bygg. Varken Kungsfiskaren eller Skanska uppfyller de obligatoriska krav som uppställts i AFB.51 punkt 2 e, vilket innebär att de rätteligen inte är kvalificerade att utvärderas. Detta innebär att BTH Bygg har det lägsta priset i upphandlingen och ska antas.

Kungsfiskarens anbud

Av Kungsfiskarens anbud framgår att Kungsfiskaren åberopar Jan Ågren vid Temagruppen i Sverige AB samt Ylva Segerlind vid Aktiefbolaget Stockholmskem. Varken i formulär för ifyllande av referensuppdrag eller på annan plats i anbudshandlingarna finns intyg från någon referent. Av de

FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I STOCKHOLM
Allmänna avdelningen

DOM

handlingar som ingetts framgår inte referentens åsikter om huruvida entreprenaden varit utförd på tillfredsställande sätt, enligt branschnorm och slutförd på ett korrekt sätt. Att anbudet ska innehålla intyg från referenten utgör ett obligatoriskt krav. Av förfrågningsunderlaget framgår att anbud som inte uppfyller samtliga uppställda skall-krav inte ska kvalificeras för utvärdering. Redan denna brist i Kungsfiskarens anbud innebär att anbudet rätteligen ska förkastas och inte utvärderas.

Av AFB.51 punkt 2 e följer att de referenser som åberopas ska avse avslutade entreprenader. Kravet är uppställt som ett sådant skall-krav som måste uppfyllas för att anbudet ska kunna antas. Kungsfiskaren har angett att entreprenaden för Temagruppen i Sverige AB ska slutföras den 20 maj 2011. Entreprenaden är med andra ord inte slutförd. Det innebär att anbudet även i detta avseende inte uppfyller ett obligatoriskt krav.

I AFB.51 punkt 2 e uppställs ett obligatoriskt krav på att åberopade referenser ska avse totalentreprenader. En totalentreprenad är enkelt uttryckt en entreprenad där leverantören gentemot beställaren ansvarar för såväl projektering som utförande. Detta framgår bland annat av begreppsbestämningarna i standardavtalet ABT 06 som är avtalsinnehåll i den upphandlande entreprenaden. Motsatsen till en totalentreprenad är en utförandeentreprenad där entreprenören endast ansvarar för utförandet, medan beställaren ansvarar för projektering. En utförandeentreprenad benämns ofta generalentreprenad (jfr NJA 2009 s. 388). Begreppen utförandeentreprenad och generalentreprenad är således i dessa sammanhang synonyma och att skilja från begreppet totalentreprenad. Huruvida av Kungsfiskaren åberopade referensarbeten på Kv.

Levnadsteckningen och Kv. Borrmjölet utförts på totalentreprenad eller generalentreprenad framgår inte av anbudsformuläret. I Kungsfiskarens projektorganisation med cv:n för arbetschefen Roger Holmqvist, platschefen Ronny Eriksson och entreprenadingenjören Emma Eklund

FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I STOCKHOLM
Allmänna avdelningen

DOM

finns de båda referensobjekten angivna och är där beskrivna som "GE" vilket är en förkortning på generalentreprenad, i jämförelse med "TE" som finns angivet på andra projekt i samtligas cv:n och som ska utläsas som totalentreprenad. De arbeten som Kungsfiskaren åberopat består inte av arbeten utförda på totalentreprenad. Det obligatoriska kravet i AFB.51 punkt 2 e är inte uppfyllt, varvid Kungsfiskarens anbud rätteligen ska förkastas och inte utvärderas.

Skanskas anbud

Skanskas anbud uppfyller inte heller obligatoriska krav på grund av att åberopade referenser inte avser arbeten utförda på totalentreprenad. Vidare rör en av Skanskas referenser inte en likvärdig projekttyp, vilket är ett obligatoriskt krav. Skanska har åberopat ombyggnadsarbeten inom Kv. Molde 1 som en av två referenser. I informationsblad som bifogats Skanskas anbud påstås entreprenadformen vara totalentreprenad. På Skanskas hemsida presenteras det åberopade referensuppdraget Kv. Molde 1, varvid anges att projektet är en utförandeentreprenad med samordning av sidentreprenörer. Det är alltså inte fråga om en totalentreprenad. Skanska har inte haft projekteringsansvaret för entreprenaden. I cv:n för projektchefen Marie Fryxell och produktionschefen Jan Olsson upptas projektet Kv. Molde 1 med anmärkning om att det varit en generalentreprenad. För de projekt som utgjort totalentreprenader är detta särskilt angivet. Denna brist gäller även Skanskas andra åberopade referensobjekt, Kv. Vindruvan 18.

Kungsfiskaren och Skanskas anbud uppfyller inte samtliga skall-krav. Att anta ett sådant anbud är i direkt strid mot förfrågningsunderlaget, enligt vilket endast anbud som uppfyller samtliga obligatoriska krav kan antas. Genom att utvärdera Kungsfiskarens och Skanskas anbud trots att dessa inte uppfyllt alla obligatoriska krav har Familjebostäder genomfört upphandlingen i strid mot likabehandlingsprincipen. Eftersom BTH Byggs

FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I STOCKHOLM
Allmänna avdelningen

DOM

anbud, vilket har lägst pris av de kvalificerade anbuden, rätteligen ska antas har BTH Bygg lidit eller riskerar att lida skada.

Familjebostäder bestrider bifall till ansökan om överprövning. Till stöd för bestridandet anförs bl.a. följande.

Kungsfiskarens anbud

Det är referenterna själva, Ylva Segerlind på Aktiebolaget Stockholmshem och Jan Ågren från Temagruppen i Sverige AB, som har fyllt i efterfrågade uppgifter i anbudsformuläret. Detta är en fullgod intygelse vilket medför att ställt skall-krav är uppfyllt. I 11 kap. 11 § LOU framgår att det krävs ett intyg att entreprenaden utförts enligt gängse branschnormer och har slutförts på ett korrekt sätt. Familjebostäder menar att så har skett. Familjebostäder har inte haft rätt att på annat sätt utvärdera referensuppdrag än på det sätt som skett, vilket följer av det i förfrågan angivna.

I formuläret har entreprenören angett att slutbesiktning sker den 20 maj 2011. Dock sker besiktningarna etappvis efter färdigställande. Då garantitiderna jämkas för etappbesiktningarna och anläggningen tagits i bruk kan man räkna etappbesiktningarna som mindre slutbesiktningar, vilket gör att Familjebostäder har valt att godkänna referensuppdraget som slutfört.

Avseende frågan om referensuppdragen är generalentreprenader eller totalentreprenader har Familjebostäder inte anledning att ifrågasätta om lämnade referensuppdrag inte skulle motsvara uppställda krav. I förfrågan har Familjebostäder angett hur uppgifter ska avlämnas och sedan kvalificerat företaget utifrån detta. Familjebostäder har inte någon skyldighet att granska anbudsgivarna utöver det i förfrågan begärda. Om referensuppdragen inte skulle vara totalentreprenader finner Familjebostäder det inte avgörande då det i övrigt är ett likvärdigt projekt till typ

och storlek. Entreprenaden i Kv. Oxnö 1 är en mycket styrd totalentreprenad vilket medför att det stora funktionskravet som följer med en totalentreprenad ligger på Familjebostäder för dessa handlingar. Skillnader mellan totalentreprenader och utförandeentreprenader är inte själva benämningen utan i vilken omfattning entreprenören utfört projektering med tillhörande ansvar inom ramen för den genomförda entreprenaden. I en utförandeentreprenad kan det också förhålla sig att beställaren valt att överlåta projekteringsansvar på entreprenören, se AB04 s. 3 och ABT s. 4.

Familjebostäder vitsordar att en brist möjligen, men inte med säkerhet, visats genom att de referenser Kungsfiskaren åberopat inte består av arbeten genomförda på totalentreprenad, men att Familjebostäder granskat anbudsgivarna efter i förfrågningsunderlaget givna förutsättningar i enlighet med principen om likabehandling. Familjebostäder anser sig inte ha skyldighet att granska anbudsgivarna utöver vad som begärts i förfrågningsunderlaget.

Skanskas anbud

Med stöd av 11 kap. 17 § LOU har Familjebostäder valt att anbudsgivarna ska visa bevis på att de uppfyller kraven vid eventuell kontraktskrivning. I ett första steg har de således undersökt om att samtliga uppfyller ställda krav i uteslutningsfasen och sedan gått vidare med att undersöka att den anbudsgivare som är föremål för en eventuell kontraktsskrivning uppfyller ställda krav enligt AFB.51. Med andra ord har de inte kontrollerat om Skanska kvalificerat sig eller inte. Oaktat detta finner Familjebostäder att det är sannolikt att i undertecknat anbud redovisad entreprenadform är korrekt, snarare än en uppgift på en hemsida med oklart ansvarsförhållande.

Till stöd för bestridandet har Familjebostäder bifogat e-postkorrespondens mellan Familjebostäder och referenterna Ylva Segerlind samt Jan Ågren.

BTH Bygg genmäler bl.a. följande.

Kungsfiskarens anbud

Det kan konstateras att det inte någonstans i Kungsfiskarens anbud framgår att referenterna intygat att entreprenaden utförts på ett tillfredställande sätt, att entreprenaden utförts enligt gängse branchnorm eller att entreprenaden slutförts på ett korrekt sätt. Av vad som uttrycks i formulären för ifyllande av referensuppdrag framgår inte någon värdering av genomförandet överhuvudtaget. Blotta ingivandet av denna dokumentation uppfyller inte det i AFB.52 punkt 2 e uppställda skall-kravet. Inte heller av de i efterhand inhämtade intygen (e-postmeddelanden från Jan Ågren eller Ylva Segerlind) framgår att någon värdering av referensuppdraget gjorts. Det framgår inte av formulären för referensuppdrag att det är Jan Ågren och Ylva Segerlind som ifyllt dessa. Familjebostäder kan omöjligen ha slutit sig till att det är referenterna som fyllt i formulären utan påståendet framstår härvidlag som en efterkonstruktion.

Entreprenadrättsligt sett är det inte anmärkningsvärt att parterna väljer att låta slutbesiktiga delar av entreprenaden vid färdigställande av dessa. Tvärtom är detta oftast lämpligaste tillvägagångssätt för att beställaren så fort som möjligt ska kunna ta objektet i bruk eller för att besiktning ska kunna göras av delar som kommer vara dolda vid arbetenas färdigställande. Det kan konstateras att skall-kravet avser två referensuppdrag som ska vara slutförda. Någon annan tolkning av denna skrivning än att det ska vara det åberopade projektet, dvs. uppdraget i sin helhet, som ska vara slutfört kan inte göras. Huruvida större eller mindre delar av entreprenaden är färdigställda, eller ens huruvida slutbesiktning har hållits är härvidlag

FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I STOCKHOLM
Allmänna avdelningen

DOM

irrelevant. På annan plats under AFB.51 punkt 2 e anges visserligen att "med slutfört menas att slutbesiktning genomförts". Som tydligt framgår av punkten syftar detta dock till skall-kravet på att bifoga intyg på att entreprenaden slutfördes korrekt, dvs. det skall-krav som redogjorts för ovan. Detta påverkar därför inte bedömningen av detta skall-krav. Av samma skäl har det inte någon inverkan huruvida Jan Ågren i efterhand bekräftar att entreprenaden slutbesiktigades fortlöpande eller inte. Jan Ågrens bekräftelse får bara påverkan på skall-kravet beträffande intygande.

Skanskas anbud

En upphandlande myndighet har en skyldighet att genomföra en prövning av samtliga inlämnade anbud som syftar till att utreda huruvida anbuden uppfyller de i förfrågningsunderlaget uppställda kraven. Därutöver föreligger inte någon skyldighet att ingående kontrollera huruvida sakförhållandena är riktiga ifall inte någon särskild omständighet ger myndigheten skäl att ifrågasätta uppgifternas riktighet. Oavsett detta ska dock omständigheter som blir kända först vid ett senare tillfälle tillföras bedömningen av huruvida ett anbud uppfyller de i förfrågningsunderlaget ställda skallkraven (se Kammarrättens i Göteborg dom meddelad den 18 december 2009 i mål nr 4904-09). Huruvida Familjebostäder haft skäl att förlita sig på de i anbuden lämnade uppgifterna eller inte påverkar därför inte den bedömning som nu är för handen.

Om Familjebostäder är av åsikten att det inte är en sådan avgörande skillnad mellan total- och utförandeentreprenader att det ska påverka denna bedömning så har Familjebostäder kunnat avstå från att göra detta till ett obligatoriskt krav i förfrågningsunderlaget. När kravet nu är ställt så måste det uppfyllas för att LOU:s krav på likabehandling ska upprätthållas. Att ställa kraven på att referensuppdragen ska vara totalentreprenader syftar till att säkerställa att anbudsgivarna innehar tillräcklig kompetens, kapacitet och erfarenhet att utföra entreprenaden i alla dess delar.

DOMSKÄL

Enligt 1 kap. 9 § LOU gäller följande. Upphandlande myndigheter ska behandla leverantörer på ett likvärdigt och icke-diskriminerande sätt samt genomföra upphandlingar på ett öppet sätt. Vid upphandlingar ska vidare principerna om ömsesidigt erkännande och proportionalitet iakttas.

Av 11 kap 11 § LOU framgår bl.a. följande. Den upphandlande myndigheten skall i annonsen om upphandling eller i inbjudan att lämna anbud ange på vilket eller vilka av de sätt som anges i andra stycket som en leverantör skall styrka sin tekniska kapacitet.

Den tekniska kapaciteten får styrkas endast på ett eller flera av följande sätt:

1. genom en förteckning över slutförda byggtreprenader under de fem senaste åren, åtföljd av intyg om att de viktigaste byggtreprenaderna utförts på ett tillfredsställande sätt med uppgift om värde, tidpunkt och plats för byggtreprenaderna och huruvida de utfördes enligt gängse branschnormer och slutfördes på ett korrekt sätt

(...)

Om det är nödvändigt skall den behöriga myndigheten sända intyg enligt andra stycket 1 direkt till den upphandlande myndigheten.

Av 11 kap. 17 § LOU framgår bl.a. följande. En upphandlande myndighet får begränsa kontrollen av sådana handlingar som rör leverantörens lämplighet till de anbudssökande och anbudsgivare som anges i andra och tredje styckena. Leverantören ska ges skälig tid att komma in med de begärda handlingarna.

I ett öppet förfarande ska uppgifterna enligt första stycket begäras in och kontrolleras när det gäller den eller de anbudsgivare som myndigheten avser att tilldela kontraktet eller ramavtalet. Kontrollen ska göras innan anbudsgivarna underrättas om tilldelningsbeslutet enligt 9 kap 9 § första stycket.

I 16 kap. 5 § LOU anges följande. Om den upphandlande myndigheten har brutit mot de grundläggande principerna i 1 kap. 9 § eller någon annan bestämmelse i LOU och detta har medfört att leverantören har lidit eller kan komma att lida skada, ska rätten besluta att upphandlingen ska göras om eller att den får avslutas först sedan rättelse gjorts.

Utredningen i målet

Av AFB.5 i de administrativa föreskrifterna för upphandlingen framgår bl.a. följande.

Anbudsutvärderingen kommer att ske i tre steg.

1. Uteslutningsfasen (AFB.51) som är en prövning av anbudsgivaren, där uteslutningsfaserna i 10 kap. LOU prövas.
2. Kvalificeringsfasen (AFB.51) som är en prövning av anbudsgivaren, där anbudsgivarens tekniska och yrkesmässiga kapacitet i 11 kap LOU prövas.
3. Utvärderingsfasen (AFB.52) som är en bedömning av anbudet enligt 12 kap. LOU, tilldelning av kontrakt.

Av AFB.51 punkt 2 e) framgår följande.

2 e) Referensuppdrag för kvalificering av företaget

Anbudsgivare som avger anbud **ska** förteckna två slutförda referensuppdrag. Samtliga referensuppdrag **ska** avse totalentreprenader med likvärdig projekttyp och storlek som denna upphandling avser. Slutfört referensuppdrag **ska** vara slutfört inom den senaste 5-årsperioden räknat från anbudstidens utgång.

OBS: Varje uppdrag ska styrkas med intyg från referent att entreprenaden utfördes på ett tillfredsställande sätt, enligt gängse branschnorm och slutfördes på ett korrekt sätt. Med slutfört menas att slutbesiktningen genomförts.

Bevis på uppfyllnad lämnas i bilaga 2 i anbudsformuläret.

I bilaga 2 till anbudsformuläret framgår att anbudsgivare ska förteckna och till anbudet bifoga de två senaste referensuppdragen. I formuläret finns utrymme att ange referensföretag och kontaktperson, adress, värde på uppdraget, tidpunkt när det slutfördes (om uppdraget är pågående anges när det påbörjades), offentlig eller privat kund, ort, namn på och beskrivning av uppdraget samt telefonnummer/e-post till kontaktperson.

Av ifyllt anbudsformulär framgår att Kungsfiskaren åberopar referensuppdrag Kv. Levnadsteckningen 1-7, med beskrivningen ombyggnad av smalhusområde med 114 lägenheter. Uppdraget påbörjades den 22 februari 2010 och slutförs den 20 maj 2011. Referensföretag är Temagruppen i Sverige AB med kontaktperson Jan Ågren. Vidare åberopas referensuppdraget Kv. Borrmjölet med beskrivningen smalhusupprustning av 40-talshus, helt genomgripande, nya balkonger. Uppdraget påbörjades i maj

FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I STOCKHOLM
Allmänna avdelningen

DOM

2007 och slutfördes i februari 2009. Referensföretag är Aktiebolaget Stockholms hem med kontaktperson Ylva Segerlind.

Av cv:n för arbetschef Roger Holmqvist, platschef Ronny Eriksson och entreprenadingenjör Emma Eklund på Kungsfiskaren framgår att referensuppdragen Kv. Levnadsteckningen och Kv. Borrmjölet utförts på generalentreprenad.

Förvaltningsrättens bedömning

BTH Bygg har gjort gällande att Familjebostäder antagit Kungsfiskarens anbud trots att detta inte uppfyller samtliga i förfrågningsunderlaget uppställda skall-krav. BTH Bygg har även gjort gällande att inte heller det av Skanska lämnade anbudet uppfyller samtliga uppställda obligatoriska krav. Genom att utvärdera Kungsfiskarens och Skanskas anbud, trots att dessa inte uppfyller obligatoriska krav, har Familjebostäder inte genomfört upphandlingen i enlighet med likabehandlingsprincipen.

Kungsfiskarens anbud

BTH Bygg har anfört att Kungsfiskaren inte uppfyller ställt skall-krav då det i anbudshandlingarna saknas intyg från någon referent. Familjebostäder menar att det är referenterna själva som har fyllt i efterfrågade uppgifter i anbudsformuläret, vilket är en fullgod intygelse. Frågan är således om något intyg borde bifogats anbudet för att styrka att entreprenaden utfördes på ett tillfredsställande sätt, enligt gängse branschnorm och slutfördes på ett korrekt sätt i enlighet med förfrågningsunderlagets skall-krav i AFB.51 punkt 2 e.

I förfrågningsunderlaget är angivet att om anbudsgivare styrker visst förhållande genom att till anbudet foga särskild dokumentation anges detta

FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I STOCKHOLM
Allmänna avdelningen

DOM

uttryckligen. AFB.51 punkt 2 e i förfrågningsunderlaget stadgar att varje uppdrag ska styrkas med intyg från referent att entreprenaden utfördes på ett tillfredsställande sätt, enligt gängse branschnorm och slutfördes på ett korrekt sätt. Det anges vidare att bevis på uppfyllnad av punkten ska lämnas i bilaga 2 till anbudsformuläret. Förfrågningsunderlaget anger inte uttryckligen att ytterligare information som krävs för uppfyllandet av AFB.51 punkt 2 e ska fogas till anbudet.

Som framgår av lagtexten i 11 kap. 11 § LOU måste förteckningen över de slutförda entreprenaderna åtföljas av vissa uppgifter, bl.a. om bygg-entreprenaderna utfördes enligt gängse branschnormer och slutfördes på ett tillfredsställande sätt. Vidare ska ett intyg, om att de viktigaste byggentreprenaderna utförts på ett tillfredsställande sätt, medfölja förteckningen. Av doktrin följer att det av ordalydelsen i detta bevismedel framgår att uppgifterna ska lämnas skriftligt. Det normala är dock att upphandlande myndigheter endast begär en förteckning över referensobjekt och att den upphandlande myndigheten tar en informell kontakt med en representant för beställaren i ett referensobjekt och inhämtar de uppgifter som ska ligga till grund för kvalificeringen. Anledningen till att dessa uppgifter ska vara med och i skrift eller i vart fall redovisade på ett lika betryggande sätt torde vara omsorgen om upprätthållandet av likabehandlingsprincipen (se Falk, *Lag om offentlig upphandling – en kommentar*, 1 u, s. 328).

Familjebostäder har anfört att referenterna fyllt i efterfrågade uppgifter i anbudsformuläret, att detta är en fullgod intygelse och att ställt skall-krav därmed är uppfyllt. Förvaltningsrätten finner emellertid att utformningen av bilaga 2 till anbudsformuläret inte motsvarar de krav på information om referensuppdragen som uppställs i AFB.51 punkt 2 e och att det ålegat Familjebostäder att inhämta information motsvarande de skall-krav som uppställs i AFB.51 punkt 2 e för bedömningen av om anbudsgivarna

FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I STOCKHOLM
Allmänna avdelningen

DOM

uppfyller skall-kraven i nämnda punkt. Av utredningen framgår inte att så har skett, vilket medför att Familjebostäder handlat i strid med LOU.

Förfrågningsunderlaget anger vidare att slutfört referensuppdrag ska vara slutfört inom den senaste femårsperioden räknat från anbudstidens utgång och att med slutfört menas att slutbesiktning genomförts. Av uppgifterna som lämnats i bilaga 2 till anbudsformuläret från referenten Jan Ågren vid Temagruppen i Sverige framgår att entreprenaden för Temagruppen i Sverige AB avslutas först den 20 maj 2011. Förvaltningsrätten konstaterar att referensuppdraget för Temagruppen i Sverige AB inte kan anses vara slutfört i den meningen att slutbesiktning genomförts och att det därför inte kan anses uppfylla i AFB.51 punkt 2 e ställt skall-krav.

I förfrågningsunderlaget är även angivet i AFB.51 punkt 2 e att referensuppdragen ska avse totalentreprenader med likvärdig projekttyp och storlek som den aktuella upphandlingen avser. Av bilaga 2 i anbudsformuläret framgår inte att uppgift ska lämnas om vilken typ av entreprenad som referensuppdragen avser. Familjebostäder vitsordar att en brist möjligen, men inte med säkerhet, visats genom att de referenser Kungsfiskaren åberopat inte består av arbeten genomförda på totalentreprenad, men att Familjebostäder granskat anbudsgivarna efter i förfrågningsunderlaget givna förutsättningar i enlighet med principen om likabehandling.

Förvaltningsrätten finner att bilaga 2 i anbudsformuläret inte ger utrymme för att lämna uppgift att entreprenaden utförts som totalentreprenad och att man inte endast genom svaren i bilaga 2 kan utläsa om samtliga skall-krav som uppställs i AFB.51 punkt 2 e är uppfyllda. Av Kungsfiskaren åberopade cv:n framgår emellertid att referensuppdragen Kv. Levnadsteckningen 1-7 och Kv. Borrmjölet utförts på generalentreprenad. Förvaltningsrätten konstaterar att utredningen i målet inte ger stöd för att Familjebostäder utöver vad som framgår av bilaga 2 kontrollerat om

FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I STOCKHOLM
Allmänna avdelningen

DOM

referensuppdragen avsett totalentreprenader med likvärdig projekttyp i enlighet med AFB.51 punkt 2 e. Förvaltningsrätten konstaterar vidare att det, mot bakgrund av förfrågningsunderlagets krav i AFB.51 punkt 2 e och av informationen som lämnats i till anbudet bifogade cv:n, funnits anledning för Familjebostäder att ifrågasätta om anbudet uppfyllde kravet på att referensuppdragen ska avse totalentreprenader med likvärdig projekttyp. Familjebostäder har anfört att även om referensuppdragen inte skulle vara totalentreprenader är detta inte avgörande då det i övrigt är ett likvärdigt projekt till typ och storlek. Av förfrågningsunderlaget framgår dock uttryckligen att referensuppdragen ska avse totalentreprenader med likvärdig projekttyp och storlek som den aktuella upphandlingen avser. Enligt 1 kap. 9 § LOU ska upphandlande myndighet bl.a. behandla leverantörer på ett likvärdigt sätt. En av de frågor som omfattas av den s.k. likabehandlingsprincipen är att den upphandlande myndigheten normalt inte får frångå ett uppställt skall-krav under pågående upphandling. Med hänsyn här till och mot bakgrund av vad som framkommit i målet finner förvaltningsrätten det inte visat att Kungsfiskaren uppfyller detta skall-krav.

Sammanfattningsvis finner förvaltningsrätten att Kungsfiskaren inte kan anses ha uppfyllt skall-kraven i AFB.51 punkt 2 e. Genom att anta Kungsfiskarens anbud har Familjebostäder brutit mot de grundläggande principerna i 1 kap. 9 § LOU.

Skanskas anbud

Familjebostäder har uppgett att det undersökt om samtliga anbudsgivare uppfyller ställda krav i uteslutningsfasen och därefter endast undersökt om den anbudsgivare vars anbud motsvarar lägst pris uppfyller resterande ställda krav enligt AFB.51. Familjebostäder har enligt egen uppgift inte kontrollerat om Skanskas anbud kvalificerats eller inte. Förvaltningsrätten konstaterar således att Familjebostäder inte utvärderat andra anbud än

FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I STOCKHOLM
Allmänna avdelningen

DOM

Titania Bygg & VVS AB:s och Kungsfiskarens anbud. Med hänsyn härtill kan det inte uteslutas att BTH Bygg därigenom har lidit eller kan komma att lida skada. På grund av att någon utvärdering inte gjorts avseende övriga anbud än det vinnande anbudet saknas det skäl att ta ställning till de invändningar som BTH Bygg gjort avseende Skanskas anbud.

Förvaltningsrätten finner sammantaget att Familjebostäder rätteligen bort förkasta Kungsfiskarens anbud då bolaget inte uppfyllt i upphandlingen gällande skall-krav. Grund för ingripande enligt LOU föreligger därmed. Bristerna har inte påverkat upphandlingens konkurrensuppsökande skede. Det är därför tillräckligt att upphandlingen rättas på så sätt att en ny utvärdering genomförs varvid Kungsfiskarens anbud inte ska beaktas. BTH Byggs ansökan ska således delvis bifallas i enlighet härmed.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (DV 3109/1A LOU).

Tove Berlin

Förvaltningsrättsfiskal

Föredragande har varit förvaltningsrättsnotarien Beatrice Agrenius.

SVERIGES DOMSTOLAR

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Om Ni vill överklaga förvaltningsrättens dom/beslut ska Ni skriva till Kammarrätten. **Skrivelsen ska dock skickas eller lämnas till förvaltningsrätten.** Tala om varför Ni anser att domen/beslutet ska ändras och vilken ändring Ni vill ha. Sänd även med sådant som Ni anser ha betydelse och som Ni inte tidigare gett in.

För att kammarrätten ska kunna ta upp Ert överklagande måste Er skrivelse ha kommit in till förvaltningsrätten **inom tre veckor** från den dag då Ni fick del av domen/beslutet. För offentlig part räknas dock treveckorstiden från den dag dom/domen/beslutet meddelades. Om sista dagen för överklagande infaller på lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton räcker det att besvärshandlingen kommer in nästa vardag.

Tala om vilken dom eller vilket beslut Ni överklagar genom att anteckna förvaltningsrättens namn och målnummer.

Underteckna skrivelsen, gör namnförtydligande samt uppge personnummer, yrke, postadress och telefonnummer. Adress och telefonnummer till Er arbetsplats ska också anges samt eventuell annan adress där Ni kan nås för delgivning. Har Ni redan tidigare lämnat dessa uppgifter i målet – och om de fortfarande är aktuella – behöver Ni inte uppge dem igen.

Om Ni anlitar ombud kan ombudet i stället underteckna skrivelsen. Ombudet ska sända in fullmakt i original samt uppge sitt namn, adress och telefonnummer.

Om någon person- eller adressuppgift ändras, ska Ni utan dröjsmål anmäla ändringen till kammarrätten.

Adressen till förvaltningsrätten framgår av förvaltningsrättens dom/beslut.

I mål om överprövning enligt lagen (2007:1091) om offentlig upphandling eller lagen (2007:1092) om upphandling inom områdena vatten, energi, transporter och posttjänster får avtal slutas innan tiden för överklagande av rättens dom eller beslut har löpt ut. I de flesta fall får avtal slutas när tio dagar har gått från det att rätten avgjort målet eller upphävt ett interimistiskt beslut. I vissa fall får avtal slutas omedelbart. Ett överklagande av rättens avgörande får inte prövas sedan avtal har slutits. Fullständig information finns i 16 kapitlet i de ovan angivna lagarna

Behöver Ni fler upplysningar om hur man överklagar kan Ni vända Er till förvaltningsrätten